

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

Vakuutusosoikeus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Vakuutusosoikeus toimii toimeentuloturva-asioiden erityistuomioistuimena sille lain nojalla kuuluvissa asioissa ja on esityksen mukaisissa asioissa ylin muutoksenhakuaste. Näin ollen lausunto annetaan vain muutoksenhakuun ja vakuutusosoikeuden työmäärään liittyvien seikkojen osalta.

Ehdotettujen lainmuutosten myötä esityksessä on työttömyysturvaan liittyen todettu, että niiden tilanteiden määrä, joihin liittyvien laiminlyöntien takia työttömyysturvaseuraamuksia voisi tulla asetettavaksi, kasvaisi. On arvioitu, että laiminlyöntejä tapahtuisi vuodessa noin 15 000 nykyistä enemmän. Niissä tilanteissa, joissa työnhakijan menettelyllä on vaikutusta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta, työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle annetaan työttömyysturvaseuraamusta koskeva työvoimapoliittinen lausunto. Lausunnon antaa KEHA-keskus. Oletuksella, että noin 40 prosentissa tilanteista asetettaisiin työttömyysturvaseuraamus, tähän liittyviä työvoimapoliittisia lausuntoja annettaisiin vuosittain arviolta noin 6 000. Lisäksi annettaisiin työvoimapoliittisia lausuntoja, joissa KEHA-keskus on ratkaissut asian, mutta työttömyysturvalaissa säädettyjen niin sanottujen pätevien syiden takia seuraamusta ei asetettaisi. Näiden työvoimapoliittisten lausuntojen määräksi vuodessa on oletettu 4 000. Kaikkiaan työvoimapoliittisten lausuntojen määrä kasvaisi vuodessa arviolta noin 10 000:lla. Työttömyysturvaseuraamuksia koskevien valitusten määrä oletettavasti näin ollen kasvaisi ja tämä lisäisi myös vakuutusosoikeuden työmäärää, kuten esityksessä on todettu. Tämä luonnollisesti tulisi ottaa huomioon vakuutusosoikeuden resursseissa.

Esityksen mukaan työvoimaviranomaiset pystyisivät harkintavaltansa lisääntyessä ohjaamaan asiakkaita palveluprosessin aikana Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalveluiden hakemiseen. On arvioitu, että kuntoutuspalvelujen tarvetta olisi noin 15–30 %:lla työttömistä ja ammatillisen kuntoutuksen tarve voi olla jopa korkeampi. Suuntaa antavasti on arvioitu, että 8 000–10 000 työnhakija-asiakasta voisi olla ensisijaisesti kuntoutuspalveluiden tarpeessa. Jos palveluprosessissa tunnistettaisiin kuntoutustarve, tämä ei välttämättä johda myönteiseen kuntoutuspäätökseen. Tästä seurauksena on valitusprosessi ja viimeisenä asteenä asian ratkaisee vakuutusosoikeus. Näin siis vakuutusosoikeuden työmäärään olisi näissäkin tapauksissa odotettavissa kasvua.

Pykäläkohtaisissa perusteluissa on järjestämislain 39 § kohdalla todettu seuraavasti: ”Nykyään sekä työnhakijan velvollisuudesta hakea työvoimaviranomaisen hänelle osoittamia työpaikkoja että hakuvelvollisuuden laiminlyönnin vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysturvaa säädetään työttömyysturvalaissa. Jatkossa velvollisuudesta hakea työvoimaviranomaisen osoittamia työpaikkoja säädettäisiin ehdotetulla tavalla järjestämislaissa sääntelyn systematiikan selkeyttämiseksi. Lisäksi 1 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen työttömyysturvalakiin vaikutuksista hakuvelvollisuuden laiminlyöntiin.” Vakuutusosoikeuden näkemyksen mukaan tällainen rakenteellinen ratkaisu ei välttämättä selkeytä tilannetta yksittäisen muutoksenhakijan kohdalla, vaan voi johtaa myös väärinymmärrykseen. Pykälässä tulisi vähintäänkin olla selkeämpi informatiivisempi viittaus työttömyysturvalakiin vaikutuksista hakuvelvollisuuden laiminlyöntiin.

Toimeenpanoa koskevien säännösten osalta vakuutusosoikeus toteaa, että TTL 11 luvun 4 §:ään ehdotettu selkeyttävä säännös työvoimapolitiittisen lausunnon antajasta on tarpeen nykytilan selkeyttämiseksi.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

-

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

-

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

-

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

-

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

-

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

-

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

-

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

-

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

-

4. Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

-

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

-

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

-

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

-

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

-

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

-

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

-

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

-

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

-

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

-

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

-

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Kivari Tuula
Vakuutusosasto